

“Tinerçilerin” Bir Korku Nesnesi Olarak Temsili

Delal Aydın*

Giriş

1990’ların sonlarından başlayarak tiner kullananlara karşı artan bir histeri dalgasına tanık olduk. Aşağıdaki gazete başlıklarının açıkça gösterdiği üzere “tinerçiler”in kriminalize edilmeleri için bir medya seferberliği gerçekleşti. Bu başlıklardan bazıları şöyleydi: “Tinerçi vahşeti”, “Sahipsiz canavarlar”, “Mersin’de tinerçi çocukların dehşeti”, “Beşiktaş’ta tinerçi çocukların dehşeti”, “Tinerçi dehşetinden Fransız öğretmen de nasibini aldı”, “Tinerçiler şimdi de otomobillere saldırıyor”, “Tinerçiler bakan eşine saldırdı”, “Tinerçiler kız yurdunu bastı”, “Cep telefonu için Emre’yi öldürdüler”, “Seray Sever’e tinerçi tacizi.” Yerini yavaş yavaş “kapkaççı” figürüne bırakmadan önce “tinerçi” histerisi öyle bir noktaya ulaşmıştı ki internet sitelerinde, “Müdüre Hanım ve Tinerçi”¹ örneğinde olduğu gibi, tinerçiler üzerine bazı kaba cinsel fanteziler bile dolaşıma girmişti.

Bu yazı tinerçilerin bir korku nesnesi olarak temsillerinin Kürt meselesiyle ilişkisini incelemeyi hedeflemektedir. Bu sebeple; öncelikle sokak çocukları meselesinin, devletin yerinden etme politikasının sonucu olarak ortaya çıkan Kürtlerin zorunlu göçüyle ilişkisine dair genel bir resim ortaya koyulacaktır. Daha sonra “tinerçiler” meselesi kavramsal bir çerçeve içerisinde tartışılacaktır. Bu tartışma, bir yandan tinerçilerin “içeride olan dışarıyı” ifade eden “yabancı” durumunda olmaları, diğer yandan da bir yönetim stratejisi olarak kriminalize edilmeleri çerçevesinde yapılacaktır.

* Boğaziçi Üniversitesi, Atatürk İlke ve İlkeleri Enstitüsü doktora öğrencisi.

Yazının yayına hazırlanmasındaki katkılarından dolayı Sevgi Çilingir’e teşekkür ederim.

1 Bkz. http://www.hikaye23.com/Hikaye/Mudure_Hanim_Ve_Tinerçi.html. Google arama motorundan “Tinerçi” şeklinde arama yapıldığında (8 Ekim 2009), 108.000, “Tinerçi Vahşeti” şeklinde arama yapıldığında 20.600, “Tinerçi Dehşeti” şeklinde arama yapıldığında ise 7.590 sonucun çıkıyor olması da bu histerinin boyutları hakkında bir fikir verebilir.

“Tinerçi” ya da Kürt Çocuk: Zorunlu Göçün Etkileri ve Sokak Çocuklarının Medyada Temsili

Metropollerdeki sokak çocuklarındaki artış olgusunun Kürtlerin zorunlu göçü ve buna maruz kalmış ailelerin kronikleşen yoksulluğunun bir sonucu olduğu kabul edilmektedir.² Zorunlu göçe maruz kalmış aileler daha önceden göç edenlerden oldukça farklı bir rota izlemiştir. Öncekilerin aksine, göç etmeyi istememişler, göçe yeterli hazırlığı yapmak için zaman bulamamışlar ve yeni yerlerindeki zor günlerinde onlara destek olacak çeşitli memleket bağlarından da yoksun kalmışlardır (Müderrişoğlu, 2006, Dinç, 2008). Bu aileler, göç ettikleri metropollerde 1980 sonrası uygulanan neoliberal politikalar sonucunda zaten yüksek düzeyde olan işsizliğin yanı sıra köyden geliyor olmak, eğitimden yoksunluk ve diğerlerinden hiç de az önemli olmayan yaşadıkları dil problemi gibi bazı özgül dezavantajlarla birlikte emek pazarına dâhil olmaya çalışmaktadırlar. Bu koşullar altında ebeveynler ailenin geçimini sağlayamadıkları için çocuklar, kâğıt mendil satmak, araba camlarını silmek gibi işler yaparak ailenin geçimi için sokakta çalışmak zorunda kalmaktadırlar. Aile ekonomisinde aldıkları rol gereği okula gidemeyen bu çocukların yoksulluk döngüsünden çıkmaları daha da zorlaşmaktadır.

Zorunlu Kürt göçü sadece sokakta çalışan değil, sokakta yaşayan çocukların da oranında önemli bir artışa yol açmıştır. Gökhan Oral, yaptığı araştırmada bu çocukların yüzde 92'sinin göçle İstanbul'a gelmiş ailelerin çocuklarından oluştuğunu vurgulamaktadır. Sokakta yaşayan çocukların madde bağımlılığına olan eğilimini inceleyen bu araştırma bu çocukların yüzde 58'inin sokakta yaşama dayanabilmek için tiner kullanmakta olduklarını göstermektedir.³ Tinerçilerin temsili meselesine geçmeden önce sokakta yaşayan çocukları tiner kullanmaya yönelten nedenlere kısaca değinmek yararlı olabilir. Tiner kullanmanın nedenlerini Emin Dönmez şu şekilde sıralamaktadır: Sokakta yaşıyor olmak, çevredeki çocukların madde kullanması, can sıkıntısını gidermek ve heyecan yaratmak, açlığı azaltmak, korkuyu bastırmak ve cesaret sağlamak, umutsuzluğu ve depresyonu bastırmak, utanma duygusunu azaltmak, uyku sorunlarını gidermek, soğuktan korunmak, kavga etmek, uyanık kalarak istismar ve tehlikelerden korunmak, kendini bir grup içinde var edebilmek, çeşitli nedenlerle oluşan ağrıları azaltmak, duyarsızlaşmak, daha kolay hırsızlık yapmak, travmatik olayları ve onların yarattığı olumsuz duyguları bastırmak.⁴

Diğer yandan Yüksekler, sokakta yaşayan çocukların oranının - ki bunların ti-

2 Bu konu hakkında ayrıntılı bir araştırma için bkz. Serra Müderrişoğlu, “Çalışmak ya da Çalışmamak: Bütün Mesele Bu!” Türkiye’de Büyük Kentlerin Gecekondu ve Çöküntü Mahallelerinde Yaşanan Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma, Fikret Adaman, Çağlar Keyder (2006) içinde.

3 Oral’ın bu konudaki ilk araştırmalardan olan son derece önemli çalışmasının kısa bir anlatımı için bkz: <http://www.radikal.com.tr/1998/10/17/turkiye/01goc.html>.

4 Bkz. Filiz Yavuz, “Sokak Çocukları Gerçeği”, Psikolog Emin Dönmez ile röportaj, <http://www.evrensel.net/05/03/01/gundem.html#4>

ner bağımlılığına çok daha yatkın olmaları beklenebilir - normal bir aile yaşamı olan ama sokakta çalışan çocukların oranına göre çok daha az olduğunu saptamaktadır. Ancak indirgemeci bir yaklaşımla sokakta çalışan çocuklar da “tinerci” ya da “kapkaççı” olarak temsil edilmekte, bir sosyal tehlike ve risk faktörü olarak hedef gösterilmektedirler (Yükseker, 2008: 134-5). Yüksekseker’e göre bu çocuklar tehlikeli gruplar olarak temsil edildikleri için bu çocukları sokakta çalışmaya iten zorunlu göç, kent yoksulluğu gibi nedenler tartışılmamakta, bu soruna kökten çözüm yolları araştırmak yerine bu çocukları görünmez kılan sosyal politikalar uygulanmaktadır (Yükseker, 2008: 135). Yüksekseker’in dikkat çektiği bu nokta bu yazının temelini oluşturmaktadır. “Tinerci” ve “sokak çocukları” kavramlarının medyada birbirinin yerine geçebilir bir tarzda kullanılması Kürtlerin kriminalize edilmesinin bir parçası olarak değerlendirilebilir. Kürtlere dair söylemdeki gerilimin sokak çocuklarının “tinerciler” olarak temsiliyetlerindeki gerilim olarak da kendini gösterdiğini söyleyebiliriz. Başka bir deyişle Kürt meselesinin algılanma biçimi ve ona yönelik olarak benimsenen tutumlar sokak çocukları ve “tinerciler” meselesine de yansımaktadır. Böylece, çoğu durumda - hepsi tiner kullanınsın ya da kullanmasın, ister “işe yaramaz” “tehlikeli” bireyler olsunlar ister sefalet içinde fakir çocuklar olsunlar, ister onları terk eden, taciz eden, üzerlerinde şiddet uygulayan, onları çalışmaya zorlayan “dejenere” ailelerin çocukları olsunlar isterse ailelerinin kendisi yardıma muhtaç olsun - sokak çocuklarının sorunlarını, Kürt meselesiyle ilgili tutumların birer alt metni olarak okumak mümkündür. “Tinerci” ya da sokak çocukları ile ilgili sorunların çözümü için yapılan önerilerde de benzer bir yaklaşım gözlemlenebilir. Bu noktada, “tinerciler” sorununu Kürt meselesi ile ilişkilendirmenin ya da ilişkilendirmemenin bu çocukların temsillerinin bir parçası olduğu da eklenmelidir. Medyanın ve ilgili devlet kurumlarının genel yaklaşımı, sokak çocukları meselesini zorunlu göçten ve hatta genel yoksulluk hallerinden ayırmaktadır. Müderrisoğlu’nun da vurguladığı gibi çok az araştırmacı bu ilişkiyi kurmaktadır (Müderrisoğlu, 2006). Öte yandan aşırı milliyetçiler tinerci ve kapkaççıların Kürt olduğundan hareketle “yozlaşmış bir ırk olan Kürtlerin” bir sorun ya da iç düşman olduğunu ilan etmektedirler. Bazı medya kuruluşlarının, açıktan olmasa da, tinerci ya da kapkaççı haberlerini PKK ile ilgili haberlerden sonra vererek ya da kapkaççı ve tinerciler ile ilgili haberlerin başlıklarında “terör” kelimesini kullanarak bu tarz varsayımlara benzer bir yaklaşım sergiledikleri gözlemlenebilir. Bu makalenin bundan sonraki bölümü tinerci figürü üzerinden Kürtlerin kriminalize edilmesini ve bu kriminalizasyonun arkasında yatan nedenleri tartışmaktadır.

Yabancı Olarak “Tinerci”: Kürtlerin Kriminalize Edilmesi

Simmel yabancıнын “bugün gelen, yarın da kalacak olan” olduğunu belirtir ve şöyle der: “Bu mesafedeki ilişki yakın olanın uzak olduğunu gösterirken, bu yabancılık uzakta olanın yakın olduğunu gösterir” (Simmel, 1971: 143-4). Bauman da “yabancı” kavramını modernizmin müphemliğinin kalbine yerleştirir. Ona göre yabancı, “dost mu düşman mı olduğu meselesini gündeme

getirecek şekilde ‘uzağa’ konuşlandırılmayı reddeden kişidir” (Bauman: 1993: 59). Yabancı, “fiziksel ve ruhsal mesafe arasındaki yankılanmayı bozar; fiziksel olarak yakın, ruhsal olarak uzaktır” (Bauman, 1971: 60) ve bu nedenle düşmandan daha beterdir.

O, dışarıda olanı içeriye getirmektedir. Bauman modern devletin düzenleyici ve kategorize edici etkinliklerini bahçıvanlık metaforuyla açıklamaktadır. Tıpkı bahçe düzenlemesinde olduğu gibi bahçede hangi bitkilerin bulunacağına ve bunların nerede duracağına karar verilir, ayrık otları temizlenir, gereken yerler budanır. Bauman için “yabancı” modern devletin bu düzenlemesi içinde yerli yerine konamayanı işaret etmektedir. Kürt figürünün böyle bir “yabancı” konumunun iyi bir örneğini oluşturduğu söylenebilir. Türk ulus devletinin düzenlemesi içinde 90’larla beraber yığınlar halinde metropole taşınan Kürtlük, atılması gereken bir fazlalılık olarak belirlir. Sokak çocukları (ve tinerciler) kronik yoksulluğun, sosyal dışlanmanın ve ayrımcılığın bağlayıcılığını ifşa eder. Kürt meselesi ile şekillenen kentsel yoksulluk, bu çocukların bedenlerinde görünür bir hale bürünmektedir. Sokak çocuğunun bedeni, hem sınıfsal hem etnik anlamda ötekinin bedeni olmaktadır (Stallybrass ve White, 1986: 126). Böylece ötekinin bedeni medyada yer alan haberlerde alelade bir şekilde nesneleştirilebilir hale gelir. Bu çocukların isimlerinden bahsedilmez ve aralarındaki farklılıklar tamamen göz ardı edilir. Mesela bir haber başlığında “... [Tinerciler] Emre’yi öldürdüler” şeklinde bir ibare kullanılmıştır. Oysaki haberin ayrıntılarında cinayeti işleyen tek bir kişi olduğu anlaşılmaktadır ve bu tinercinin bir ismi yoktur -mesela Mustafa Emre’yi öldürmemiştir. Bu durum İskoç polisinin tanımlamasına benzemektedir: “Bir ismi olmayan ya da sadece takma isimleri olan binlerce çocuk; aynı köpekler gibi” (Stallybrass ve White, 1986: 126).

SAT komandosu Zeki Şen’in 2003 Mayıs’ında tinerciler tarafından öldürülmesi olayı sokak çocuklarının tekinsiz konumlarının neredeyse bir paniğe yol açtığını göstermişti. Zeki Şen, gazetelerin ifade ettiği şekliyle “hem fiziksel hem zihinsel açıdan mükemmel bir eğitimden geçmiş”, “ABD’de bulunmuş”, “üç dil konuşan” biridir. Taksim’de⁵ arkadaşlarıyla beraber içtikten sonra sabahın erken saatlerinde evine dönmek için bir taksiye binmek üzeredir. Üç tinerci kendisine yaklaşır sigara ister. Bu isteği reddedince tinercilerden biri Şen’i bıçaklar. Bauman’ın “yabancı” kavramsallaştırması bu olayın yarattığı paniği anlamamıza yardım edebilir. Herşeyden önce bir komando düşmanın niyetleri ve stratejisi hakkında eğitilmiş olduğu için düşmanla karşılaştığında hazır ve nazır durumdadır. Ancak tinerci bir “yabancı” olarak (düşman olarak değil) SAT komandosunun yanına kadar yaklaşabilmiştir. Tinercinin müphemliği ya da belirsizliği, SAT komandosunu savunmasız kılmış ve karşı harekete geçmesini imkânsız hale getirmiştir.

5 Tinercilerle ilgili diğer haberlerde de Taksim işlenen suçların ana mekânı olarak işaret edilmiştir. Taksim (İstanbul’un kendisi gibi) her türlü gruba açık olmasından ötürü tekinsiz bir yerdir; patolojik bir kamusal alandır. Ayrıca, Bülbul (Tarlabaşı) mahallesinin yeni göç eden Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı bir bölge olmasından dolayı çok sayıda Kürt çocuğun Taksim civarındaki sokaklarda çalışıyor olmaları Taksim’in patolojik kamusal alan olma özelliğini pekiştirdiği söylenebilir.

Bu olay için ürkütücü olan başka bir şeyin, SAT komandosunun "kusursuz" bedeni ile tinerçi çocuğun "iğrenç" bedeninin karşı karşıya gelmesi olduğu söylenebilir. Daha da kötüsü, rahatsız edici beden kusursuz bedenin içine girmiştir (cinayet bıçakla işlenmişti). Bu noktada, "iğrenç" ya da "kirlili" bedenlerin hastalıklı bir maneviyatın da göstergesi olduğuna dair öjenist varsayımın devrede olabileceğini de göz önüne almak gerekiyor. Böyle bir bakışla, tinerçinin "iğrenç" bedeninin taşıdığı manevi kirlilik Türk toplumsal bedeninin mükemmelliğini bozuyor olmalı.

Tinerçi figürünün korku nesnesi olmasının temelinde sokak çocuklarının mutlak yoksulluğunun/mahrumiyetinin bir şeylerin yolunda gitmediğini alelen göstermesi yatıyor olabilir. Bedenin sahip olduğu böyle bir temsil Hunt'ın sözleriyle bir provokasyondur (Hunt, 1999: 145). Eğer böyleyse, suçun faili olmaktan ziyade mağdur olan⁶ sokak çocuklarını suçlu kategorisine indirgeme dürtüsünün altında yatan şey sokak çocuklarının kendi sefaletleri ile birlikte savaş nedeniyle zorla göç ettirilmiş Kürtlerin sefaletlerini gösteriyor olmalarıdır.

Tinerçilerin korku nesnesi olmalarına zemin sağlayan etkenler bir yana, burada bir yönetim stratejisi olarak korku siyasetinin de devrede olduğu öne sürülebilir. Korku siyasetinin temel bir bileşeni belirli bir grubun ya da grupların kriminalize edilmeleridir. Tinerçi (ya da kapkaççı) figürünün aracılığıyla sırasıyla sokak çocuklarının ve Kürtlerin kriminalize edildikleri söyleyebiliriz. Aşırı milliyetçi bir forum sitesinden alınmış aşağıdaki bölüm, SAT komandosunun öldürülmesinin yarattığı korkunun yukarıda anlatılan dolayimlarla nasıl Kürtlere yöneldiğinin katıksız haldeki bir örneği olarak okunabilir.

İyi eğitilmiş, yakın dövüş ve birçok dövüş sporları konusunda uzman SAT komandoları nasıl oluyor da kendilerini bile savunmadan bir çırpıda "bıçaklanıyorlar"? ...En önemlisi bu cinayetleri gerçekleştirenlerin hepsinin de "kürt" kökenli olması bir tesadüf müdür? Unutmayalım ki, karşımızda kılıcını çekerek meydan okuyan bir düşman değil, içimize girerek bizi içeriden birtirmeye çalışan, sinsi sinsi yurdumuzu işgal eden ve mayalarında "kalleşlik ve hainlik" kavramı olan bir topluluk var.⁷

Foucault'nun "tehlikeli kişi" (*dangerous individual*) ve "toplumsal beden" (*social body*) kavramları kriminalize etme sürecinin hangi önermelere dayandığını anlamak için açıklayıcı olabilir. Foucault şöyle der:

Uzun süreden beri, suçlunun üzerine bir suçun yükleneceği, ve böylece o suçtan dolayı cezalandırılabilir biri olması yeterliydi. Günümüzde ise suç, daha ziyade toplumsal bedenin içinde -az ya da çok - tehlikeli bir unsurun bulunduğuna işaret eden bir olaydan ibaret görünmektedir (Foucault, 1994: 179).

6 Ersan Selah Altunok. Cumhuriyet. "Kayıp Dünyanın Çocukları". 14.08.2003.

7 Vurgulara ve yazım yanlışlarına dokunulmamıştır.

http://www.nihalatsiz.org/sat_komandolarina_ne_oluyor.htm.

Nitekim risk unsuru olarak tanımlanan biri bir kabahat işlememişse bile kanun karşısında sorumlu olarak kabul edilmektedir. Foucault'a göre böylece "cezanın hedefi, kasıtlı olarak yasaya aykırı davranan bir hukuk öznesini cezalandırmak olmayacaktır, onun rolü, söz konusu kişinin temsil ettiği kriminallik riskini -ortadan kaldırarak, dışlayarak, çeşitli kısıtlamalarla, terapi önlemleriyle- olabildiğince azaltmaktır (Foucault, 1994: 198). Başka bir deyişle, suçlunun, eylemlerin potansiyel sorumlusu olarak tehlikeli kişi şeklinde kavramsallaştırılması söz konusudur. Bu, Foucault'nun "insanların yaptıkları"na karşılık "ne oldukları" ayırımına işaret eder. Bu doğrultuda, sokak çocuklarının toplumsal bedendeki "tehlikeli unsurlar" olarak görüldükleri söylenebilir.

Comaroff'lar, bu yazı açısından hayati olan bir şeye, neo-liberal koşullarda belirli grupların kriminalize edildiğine ve bunun suçun kendisine yönelik değişen iktidar politikaları sonucu olduğuna dikkat çekmektedirler:

[B]u liberal çağın tarihsel koşulları -ki ulusların ve sınırlarının egemenliğindeki zayıflaması, hükümetlerin baskı ve refah araçlarını kontrol kapasitesinin azalması, kültürel siyasetin liberal hukuk devleti ve onun temelindeki evrensel insan haklarına meydan okuması bunlar arasında yer almaktadır- modernist anlamdaki asayiş sağlama işini zorlaştırmaktadır (Comaroff ve Comaroff, 2004: 823).

Modernist anlamda asayiş sağlama işini zorlaştıran nedenler modern iktidarı da tüketmektedir (Comaroff ve Comaroff, 2004: 822). Siyasi ve ekonomik çözülme şeklinde kendini gösteren bu yeni koşullarda, suçlunun bedeni, ortadan kaldırılmak bir yana, yeni yönetim stratejisi için uygun bir araç olarak belirmektedir. Bu bedene karşı, ulusun ve yasanın bütünlüğü doğrulanır/pekiştirilir. Böylece, "baş kötü" figürü "devlet tarafından garanti edilen ahlâki bir cemaat olarak ulus devlet ve düzenin metafizikleri için, üzerine kafa yorulabilecek, iddia, hatta talep edilebilecek bir zemin sunma" işlevi görmektedir (Comaroff ve Comaroff, 2004: 808).

[Suç ve Ceza] yönetim teknolojilerinin - ki suçluyu tespit etme ve infaz teknolojileri de bunun içerisinde - hızla değiştiği ve bazı yerlerde doğrudan tehdit altında olduğu neoliberal koşullar altında toplumsal düzeni üretme ve onu inandırıcı biçimde temsil etmenin yollarını bulma; az da olsa iç tutarlılığa sahip yerli yerinde bir dünya kurma çabasının hayati bir parçasıdır. Böyle zamanlarda, kriminal şiddet sivil toplumun kırılma eğiliminin semptomu olarak ele alınır; buna mukabil, kanun uygulayıcılar baskı altındaki bir devletin vücut bulduğu temel şey olur (Comaroff ve Comaroff, 2004: 822).

Comarofflar'a göre bunun devamında daha fazla polise talep olur ki bu da otoriter bir yönetimin göstergesidir. Devletin neoliberal koşulların sonuçları ve talepleri arasında sıkıştığı Türkiye örneği için Comarofflar'ın analizi oldukça uygundur. Yüksek seviyedeki işsizlik ve yoksulluğun hâkim olduğu, devletin siyasal kriz yaşadığı, toplumsal bedende pek çok geleneksel bağın çözülmekte olduğu koşullarda Kürtlerin kriminalize edilmesi bir yönetim stratejisi olarak değerlendirilebilir. Comarofflar'ın Güney Afrika'daki medyada

suçun nasıl gösterildiğine dair ifadeleri Türkiye’de de aynı şekilde işler görünmektedir. Comarofflar’a göre “kitle iletişim araçlarının banal teatral yöntemleri ile suç ırksallaştırılmakta ve ırk suçulaştırılmaktadır. Ve ikisi de ‘gençselleştirilmektedir’ (*youthenized*)” (Comaroff ve Comaroff, 2004: 804).

Aşırı milliyetçi ya da ırkçı söylemleri incelemek medyadaki tinerçi haberlerinin topluma etkilerini anlamakta oldukça faydalıdır; çünkü korku örgütleyicileri olarak onların söylemleri bu etkileri kendi bünyesinde yoğun biçimde temsil etmektedir. Irkçı söylem, her ne kadar marjinal bir gruba aitmiş gibi görünse de toplumda yürürlükte olan ya da daha derinlere saklanmış olan korku ve kaygıların katıksız biçimini yansıtmak açısından bize iyi bir olanak sunmaktadır.⁸ Aşağıdaki alıntılar SAT komandosunun öldürülmesinden sonra bir internet sitesinde yapılan tartışmalardan örnekler sunmaktadır. Bu örnekler “daha fazla polis talebi” eğilimini ve bu talebin modern devletin kriziyle ilintisini açıkça göstermektedir. Ayrıca tartışma ilerledikçe tinerçi teriminin anlamının Kürtleri ve sokak çocuklarını ifade edecek şekilde nasıl sabitlendiği görülebilir:⁹

- Alperen Gül: Yıllardır devletimiz, basın, sivil toplum örgütleri tinerçileri topluma kazandırmak için çalışmalar yapıyor, öneriler sunuyor, çözümler üretiyor. Yinede tinerçiler gün geçtikçe artmaya ve topluma zarar vermeye devam ediyor. Neden tinerçileri topluma kazandırmaya çalışıyoruz anlamıyorum. Toplumun tinerçilere ihtiyacımı var? Sanki nüfusumuz az da çalıştıracak işçi bulamıyoruzda tinerçilerdenmi yararlanacağız. 10 milyon işsiz üzerine birde tinerçileri ekleyeceğizde başımız göğemi erecek? Tinerçileri topluma kazandırmak fikri lüzumsuz ve boş bir hayaldir. Burada yapılması gereken toplumun tinerçilerden kurtarmaya çalışmaktır. Amac, tinerçileri kazanmak değil tinerçilerden kurtulmak yani masum insanı kazanmak olmalı idi. Olaylara birey endeksli değil toplum endeksli bakılırsa yaşanılır bir Türkiye için ilk adım atılmış olur. Tinerçileri, kapkaççıları, gaspçıları, tecavüzcüleri, teröristleri kazanmaya çalışarak masumlarımızı kaybetmek yanlışından dönelim artık. Kötülerden kurtulmadıkça iyiler yaşayamaz..... (Temmuz, 2003)

- Turan: Zaten bunların hepsi Kürt! (Temmuz, 2003)

- Türk-Kan: bunlar büyük şehirlerde belli yerlerde semtlerde yoğunlaşmaktadır mesela Ankara: Tuzlucaıyır, Çinçin, Bentderesi İstanbul: Hacıhüsrev, Dolapdere, Kasımpaşa, Laleli, Beyoğlu İzmir: Basmane... benzer hadiseler Brezilya’da da olmaktadır özellikle bu tür uyuşturucu satıcısı çocuklar melez ve zenci kökenlerinden gelirler. Bunlardan bıkan halk Polislerle beraber bunların yuvalarına silahlı baskınlar yapmak suretiyle topluca öldürüyorlardı yasal olarak. eğer devlet izin çıkarırsa burada da aynısı uygulanmalıdır (Temmuz, 2003).

- Balamır: bende bir Türk cocugunun böyle birey yapacağına inanmıyorum. yapanında zaten kesinlikle kani bozuktur!! bunların cogunun kürt ve cingene

8 Irkçılığın, şovenizmin ve ayrımcılığın korku örgütleyicisi olarak nasıl işlev gördüğüne dair Nazi Almanyasını ve ABD’deki McCarthy dönemini hatırlamak yeterlidir.

9 İfadeler olduğu gibi aktarılmış, yazım yanlışlarına dokunulmamıştır. <http://turkcu.net/forum/viewthread.php?tid=1141>.

oldukları zaten tipleri ve konuşmalarından belli oluyor. zaten bizim sevgili kürtlerin en aaz 10 cocugu oldugundan biri tinerci veya sokak cocugu olmus fark etmiyor (Temmuz, 2003).

- Türk Şad: İnsanlar dilenen kürt çocuklarına para vermemeye başladılarsa, bu umut verici bir gelişmedir (Şubat, 2004).

- Turankızı: enikleri doğurup tinerci gaspçı kapkaççı olarak sokağa atan kürtler içgüdüleriyle asayiş de elimizden almaya çalışıyor... polis teşkilatı kaldı bir asayiş bozmak için ele geçirmedikleri... hayvanlar off of ne büyük dert bunlar... tüm dünya hayvan haklarını koruyor birşey yapmamızı engellemeye çalışıyor...(Şubat, 2004)

- Bozkurt Serdar: Tinerciler, Küçükçekmece de bahçede oynayan 8 yaşındaki bir çocuğun kulağını kesmişler, daha sonra kafasına taş vurarak öldürmek istemişler. Bu çeşit vahşet olayları ne kadar arttı değil mi? Artık her gün gazetelerde bunları okuyoruz. Herkesin ya kendisinin ya da tanıdıklarının başına bu tür olaylar gelmiştir ya da duymuşsunuzdur. En azndan ailenizden birisinin tinerciler tarafından yolu kesilmiş ve para istenmiştir. Tinerciler, kapkaççılar, gaspçılar, teröristler, şehir eşkiyaları artık yaşamımızın ayrılmaz bir parçası haline geldi. kürtlerle yaşamının sonuçları bunlar. Artık her yer çok kötü ve çok tehlikeli. Çoluğumuzu çocuğumuzu dışarı çıkaramayacağz yakında (Mart, 2004).

- Asena-Börü: çok perişan durumda gördüğüm bazı sokak çocuklarının kafataslarında Türk yumrusu var mı diye bakıp eğer türkse karnını doyurmaya yetecek kadar para verdiğim olmuştur.bence beşer onar enik ve kancık üreten kürtlerin veledi zinalarını temizlemeli türklere bir şans daha vermeliyiz (Mart, 2004).

Türkiye’de internet siteleri üzerinde yaygın bir şekilde uygulanan sansüre rağmen bu sitelere herhangi bir yaptırım uygulanmıyor oluşu bu siteleri, salt ırkçı söylemin temsili açısından değil, bu söylemin toplumda giderek meşruiyet kazanmasına aracılık etmeleri açısından da kaygı verici bir şekilde önemli kılmaktadır. Aşağıdaki metin internet siteleri ve e-mail adresleri aracılığıyla yaygın bir şekilde dolaşıma giren bir yazıdan alınmıştır. Metin korku siyasetinin ırkçılıkla sofistike bir eklemlenmesini yansıtmaktadır.¹⁰

Sorun Bölücülük Değil; Sorun Kürdün Kendisidir

Kırmızı ışıklarda arabamızın camına yapışıp dilenenler niye hep kürttür?.. Sokakta adım başı önümüze çıkıp "abeeey nooolur bir harçlıhh viir" diye sü-lük gibi yapışan, vermediğimiz takdirde küfreden 10 - 15 yaşındaki madde bağımlısı yaratıklar niye hep kürttür? Toplumsal bir sorun haline gelen, cinayet dahi işleyen tinercilerin etnik kökenleri incelendiğinde kürt oldukları meydana çıkmıyor mu? Bunlar yüzünden insanlar sokakta rahat gezemez hale geldiler. Bu da bir terördür, şehirlerin göbeğindeki bireysel Kürt terörüdür.

...

Biz Türkçüler, sosyal açıdan değerlendirdiğimiz kürt meselesine bir bütün olarak bakıyoruz ve bunların topluma zarar veren yaratıklar olduğu konusun-

¹⁰ Metnin tamamı için bkz. <http://www.nihalatsiz.org>.

da tüm Türkleri bilinçlendirmeye çalışıyoruz.

Birkaç ay önce gazete ve televizyonlarda şahane bir haber vardı. Diyarbakır'da bir Kürt dışısı 8 yavrusundan sonra, 9.sunu ikiz olarak peydahlarken, çocuklar ölüm tehlikesine giriyor ve Türk askeri doktorları gelip bebeleri kurtarıyor, hastanede kuvöze koyuyor.

...

Bu rejimin kendisinin kurucusu olan asli unsura, yani Türklere ihanet etmek açısından devşirme Osmanlı'dan hiçbir farkı kalmamıştır.

...

Sakin kimse bunu insanlıkla, hümanizmle, devletin vatandaşının hayatını koruma ilkeleri ile falan açıklamaya kalkışmasın. Benim ülkeme göz dikmiş bir halkın, benim vergilerimle beslenip daha çok üremelerini sağlayıp on milyonlarca asalak yaratmanın hiç bir ilke ile ilgisi yoktur.

...

Toplum olarak düzenimizi, birey olarak yaşantımızı, aile olarak huzurumuzu ve millet olarak sağlığımızı bozan kürtlerin yarattığı tehlikeyi hala inkar etmek eğer gaflet değilse, nedir?

...

Arkadaşlar, sorun "kürtçülük" "bölücülük" veya "terör" değildir. Sorun kürdün ta kendisidir. Teröristi, esnafı, işadamları, öğretmeni, manavı, dolmuşçusu, garsonu, sapığı, eşkiyası, kapkaççısı, anarşisti.... hepsi aynıdır.

Artık "Kürt bölücülüğü" diye bir sorun olmadığı, gerçek sorunun adı "kürt yayılması" olduğu halde bazıları ısrarla "bölücülük" diye yanıltıcı adlandırmalarla uğraşıyor. Bazıları da "dış güçlerin maşası, piyonu kafasız, zavallı, korkulmaya değer olmayan kürdler" söylemini bulmuşlar. Böylece esas büyük suç, Kürtlerin üstünden alınıp kim olduklarını kendilerinin bile net tarif edemediği, gizem perdelerinin arkasındaki yüce dış düşman güçlere yükleniyor. Hem de Kürt tehlikesi küçümsenip stratejik bir politika boyutuna indirgeniyor. Oysa ki sorun stratejik veya magazinsel sorun olmaktan daha vahimdir. Türkiye Cumhuriyeti devletinin kimliğini, kurucu ve asli unsur olarak tekelinde tutan Türk ırkının nüfus itibarıyla gelecekte aynı şekilde tekelinde tutup tutamayacağı, yani var olma , yok olma mücadelesidir. Ayrımı dikkat edin. Eğer dış güçlerle Kürtlerin Türk milletine karşı bir ilişkisi varsa, bu ilişki masal değil işbirliğidir.

İlk bakışta metin, ulusal nüfusun arıtılmasını öneren ırkçı öjenik söylemin tipik bir örneği gibi görünmektedir. Tıp literatüründen yoğun olarak beslenen öjenik söylem kriminallığı, Rose'un belirttiği gibi "sekestrasyon [izole etmek], sterilizasyon ya da imha yoluyla yayılmasının önüne geçilmesi gereken denelere bir bünyenin birçok göstergesinden biri olarak görmüştür" (Rose, 2000: 24). Metinde Kürtler, yayılımı durdurulacak kusurlu bir alt-nüfus olarak ve denelere bir ırk olarak tanımlanmaktadır. Daha yakından bakıldığında metinde öjenik söyleme göre çok daha yeni bir şeyi, Türk ulus-devletinin dünyada ve Türkiye'deki değişen iktidar dengeleri altında çözülmesine yönelik korkuyu görebiliriz. Görülebileceği gibi yukarıdaki alıntının son paragrafı tamamen bu korkudan beslenmektedir. Bu bağlamda, zor ekonomik koşullara

ulus devlet egemenliğinin zayıflamasının eşlik ettiği bu neoliberal dönemde, rejimin Kürtleri vatandaş kabul ederek tutum alması eleştirilirken Osmanlı dönemine vurgu yapılması oldukça manidardır. Zira Osmanlı, “çokkültürlü bir imparatorluk” olmasına sıklıkla referans verilen bir popüler anlatıya sahiptir.

Sonuç

Bu yazıda sokakta yaşayan/çalışan Kürt çocukların bir şeylerin yolunda gitmediğini ifşa eden varlıklarıyla ve “içeride olan dışarı” konumlarıyla tam bir “yabancı” özelliği gösterdikleri iddia edildi. Buna paralel olarak, Kürtlerin tinerici (ya da kapkaççı) figürü yoluyla kriminalize edilmelerinin, neoliberalizmin ağır ekonomik, toplumsal ve siyasi kriz ortamında, bir yönetim stratejisi olarak görülebileceği savunuldu. Diğer bir deyişle, burada söz konusu olan korku siyaseti ağır yaşam şartlarına karşı tepkiyi bastırmak ya da saptırmak için geliştirilen ideolojik mücadelenin bir parçasıdır. Sennett’in aşağıdaki cümleleri bu konu için en anlamlı son söz olabilir:

İnsanlar siyasi alanı ortak, kolektif bir kimliği paylaşarak kendilerini birbirlerine sunma fırsatı olarak ne kadar çok tahayyül ederlerse, kardeşliklerini toplumsal koşulları değiştirmek için kullanmaktan o kadar uzaklaşmış olurlar. Topluluğu bir arada tutmak amacın kendisi haline gelir; oraya gerçekten ait olmayanların tasfiyesi, topluluğun halletmesi gereken bir işe dönüşür. Müzakere etmeyi reddetme, dışarıdakileri devamlı olarak tasfiye etme mantığı, gayrişahsiliği ortadan kaldırmaya dönük sözümona insancıl arzudan kaynaklanır ve bu mantık kendi kendini yıkar. Ortak çıkarlara ulaşma arayışı, ortak bir kimlik arayışı içinde yok olur (Sennett, 1974: 261).

Kaynakça

- Bauman, Zygmund. 1993. *Modernity and Ambivalence*. Cambridge: Polity.
- Comaroff, Jean and Comaroff, John. 2004. Criminal Obsessions after Foucault: Postcoloniality, Policing, and the Metaphysics of Disorder. *Critical Inquiry* 30(4): 800-824.
- Dinç, Namık Kemal (der.). *Göç Hikayeleri*. İstanbul: GÖÇ-DER yayınları
- Foucault, Michel. 1994. About the Concept of the ‘Dangerous Individual’ in Nineteenth-Century Legal Psychiatry, in James D. Faubion (ed.). *Power*. Vol. 3
- Glassner, B.1999. *The Culture of Fear*. New York: Basic Books
- Hunt, Alan,1986. *Governing Morals: a Social History of Moral Regulation*. New York: Cambridge University
- Rose, Nikolas. 2000. The Biology of Culpability: Pathological Identity and Crime Control in a Biological Culture. *Theoretical Criminology*. 4(1): 5-34.
- Sennett, Richard. 1974. *The Fall of Public Man*. New York: WW Norton
- Simmel, George. 1971. *On Individuality and Social Forms*, Donald M. Levine (ed.), *On Individuality and Social Forms: Selected Writings*. The University of Chicago Press.
- Stallybrass, Peter and White, Allon. 1986. *The Politics and Poetics of Transgression*. Cornell University Press.
- Yükseker, Deniz. 2006. *Türkiye’de Yerinden Edilme Olgusu Hakkında Yapılan Bazı Araştırmaların Bulguları*, Kurban, Dilek, Yüksek, Deniz, Çelik, Ayşe Betül, Ünalın, Turgay ve Aker, A. Tamer (der.), “Zorunlu Göç ile Yüzleşmek: Türkiye’de Yerinden Edilme Sonrası Vatandaşlığın İnşası” içinde. İstanbul: TESEV yayınları, 125-135.